



MUSEITIDNINGEN

Medlemsblad för Råå museiförening

HÖSTMÖTE

I Raus Församlingsgård, ingång från Kielergatan

Torsdagen den 16 oktober 2003, kl. 19.00

Rapporter och information

Servering av gott kaffe och goda kakor, pris 25 kr

Rolf Kjellman, VD för Henry o Gerda Dunkers Stiftelse, berättar:

Människan Henry Dunker



Tretorn var Henry Dunkers livsverk.



Grundläggningen är strax klar.

Utrymmet kommer att inredas, delvis likt den gamla verkstaden med ässja, arbetsbänkar och arbetsmaskiner, delvis som utställningslokal för gamla motorer. Våra två körbara motorer som stått utanför gaveln kommer att placeras inomhus med anslutning för luft och ventilation så att de skall kunna köras inomhus.

Byggbud togs in och arbetet har getts åt Eir Bygg AB i Höganäs. Kostnaden beräknas totalt till strax under 1 miljon kronor, vilka till fullo täckts med sponsormedel. Arbetet påbörjades den 15 augusti och

beräknas vara avslutat i november.

I skrivande stund har man schaktat och är i full gång med grundarbetet.

Vi ser med stor spänning fram emot hur arbetet framskrider och hoppas att även denna utbyggnad liksom den tidigare skall bidra till att museet blir än attraktivare och intressantare för många besökare framöver.

Råå i augusti 2003
Sigvard Windfors
Ordförande



Takstolarna börjar komma på plats.

Råå Museum 70 år

En tillbakablick



*Museet var beläget i huset på Missionsgatan från 1937 och drygt 40 år framåt.
Teckning ur "Om Gamla Råå" utgiven av Råå Sjöscoutkår 1944.*

Råå museums tillkomst och utveckling skildras här av tre av museets medlemmar. Om tiden från starten 1933 fram till 1990-talet berättar Curt Persson. Nils Pålsson och Sigvard Windfors fortsätter skildringen från 1990-talet och in på 2000-talet.

Tacksamhetens tankar går i dag till sjömansprästen Arvid Kjellberg (1898-1975), som 1933 tog initiativet till grundandet av Råå museum för fiske och sjöfart. Det gjorde han omedelbart efter det han tillträtt tjänsten som komminister i Raus församling. Han blev sedermera kyrkoherde och prost i Mörrum.

Han insåg då klart att gamla Råå höll på att förändras till ett nytt modernt Råå. Fisket och sjöfarten var starkt på nedgång och gamla jordnära ting röjdes ut till förmån för nya under påverkan av den inträngande funktionalismen. Rädda vad som räddas kan!

Den 28 augusti 1933 samlade han på

pastorsexpeditionen rååborna Janne Bruce, Nils Peter Christiansson och Nils Peter Petersson representerande fiskarna – rätt så snart tillkom Anders Peter Persson och Olof Sandberg – och för sjöfolket A.J. Falkland, A.Th. Jonasson, som efter sin död ersattes av sonen Mauritz Jonasson, samt Nils Olof Olsson och A.R. Råwall.

Efter det att Arvid Kjellberg redogjort för sina idéer var alla eniga om att ett museum var både önskvärt och möjligt att åstadkomma.

Med människorna i centrum skulle var och en av de tillstädeskomna inom sina yrkesområden över fiskebåtarna med sina redskap och fångstmetoder, segelfartygen

med sina besättningar, laster och seglationer samla in alla tänkbara museiföremål och all dokumentation om gamla Råå. Allt för kunskap till och glädje för den tidens människor och efterföljande generationer.

Allt skulle i det tilltänkta museet visas i tidsföljd och förses med kort förklarande text med de på Råå gängse beteckningarna och dialektala uttrycken.

Embryot för museet blev de foton över gamla rååbor som Arvid Kjellberg insamlade och försåg med exakta biografiska uppgifter. Idag benämnt "Släktgalleriet".

De första samlingarna kunde visas i gamla tullexpeditionen i det hus vid hamnen, som sjöscouterna äger idag. Det officiella öppnandet av museet skedde den 1 juni 1935.

Ny lokal på Missionsgatan

Genom en stor och omedelbar påfyllnad av samlingarna med gamla ting frikostigt skänkta av rååbor blev trångboddheten så stor att det var nödvändigt att eftersöka en större lokal. Och den fann man i västra delen av halvhuset Missionsgatan 2, som då var till salu.

På stående fot skänkte skeppsredaren A.J. Falkland 2.500 kronor som bidrag till köpeskillingen följt av 2.100 kronor från fyra av de övriga grundarna. Och genom andra gåvor fick man på 14 dagar ihop behövliga 7.800 kronor. Köpekontrakt skrevs för övertagande av fastigheten den 1 oktober 1936.

För att ha en juridisk huvudman för museet hade Råå museiförening redan den 15 april 1936 bildats med A.J. Falkland som styrelseordförande. Stadgarna för föreningen hade strikt enligt grundarnas avsikter utarbetats av advokaten Cecil Rausing.

Under februari-april 1937 arbetades det frenetiskt med att flytta över samlingarna till det egna husets fem rum och expo-

nera dem på ett nytt och bättre sätt än i tullexpeditionen.

Den 14 maj 1937 var det pompa och ståt på Råå, då det nya museet invigdes av borgmästaren Johan Bååth i närvaro av många vanliga rååbor, välkända och inflytelserika sådana liksom helsingborgare, varom man kan läsa i museets första besöksbok.

Anna Strandqvist anställdes som vaktmästare att städa och hålla museet öppet kl 13-16 varje dag året runt. En syssla som hon skötte exemplariskt i 25 år.

Under nyhetens behag fick museet vind i seglen, vilket varade intill 40-talets slut. Allt detta upplevde jag själv mycket nära eftersom jag fick grundarnas förtroende att vara sommarvakt på museet 2-3 veckor åren 1939-41. Jag fick då också ingående lära mig museets samlingar genom några av museets grundare, som nästan dagligen kom dit för att fixa något.

För att fånga in samhällets och kringbygdens historia påbörjades en omfattande forskning under 40-talet av föreningsmedlemmarna Harry Perborn och Erik Larsson med tillkomst av Jan Davidsson på 60-talet.

Sedan efterkrigstiden brutit in med sitt slit och släng, modernt prylsamlande och ovilja att se i backspeglarna gick museiverksamheten i stort sett i stå under 50- och 60-talen.

Nej till minkfoderfabrik...

Lokalerna var i behov av omfattande reparation och förnyelse. Då dök den gamla f.d. minkfoderfabriken vid hamnen upp som en tänkbar ny museibyggnad att förvärva för 60.000 kronor med avräkning mot minkfoderfabrikens ägares köp till samma belopp av Missionsgatan 2.

Under stor vända beslöt styrelsen den 2 oktober 1972 att avstå från fastighetsaffären.

På 70-talets mitt växte det fram ett tilltagande intresse för gamla Råå inte minst på initiativ av Lions Club Råå. Museet började återigen flyta och segla för halv vind, svag men tilltagande. Museiföremål strömmade på nytt in och Kulturnämnden samt Lions Club stöttade verksamheten både ekonomiskt och på andra sätt. Dock var museet återigen för trångt.

..blev ett ja!

En lyckans våg sköljde då in över Råå: minkfoderfabriken var nu återigen till försäljning, nu för 140.000 kronor. Efter förhandlingar om försäljning av Missionsgatan 2 för 200.000 kronor kunde båda fastighetsaffärerna sys ihop den 5 januari 1978. Och med pengar på fickan, 60.000 kronor, påbörjades omedelbart överflyttningen till det nu nya museet vid hamnen.

Jobbargängets insats

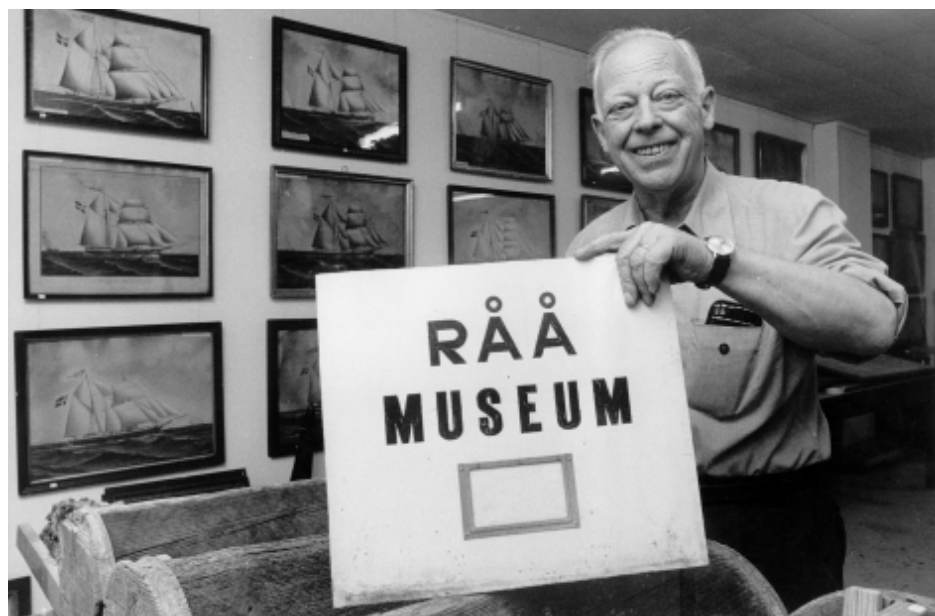
Genom ett enormt arbete av det s.k. Job-

bargängets ca 15 medlemmar färdigställdes de nya lokalerna och exponerades samlingarna återigen på ett nytt attraktivt och sakligt sätt. Och den 31 maj 1980 återinvigdes museet även nu under högtidliga former.

Därefter följde omfattande praktiska arbetsuppgifter varav kan nämnas: iordningställandet av nuvarande Loftet och Durken tack vare Ruben Rausings första donation å 200.000 kronor, nytt undertak i stora hallen samt uppbyggandet av kajutan.

Ordförande: Harry Perborn

Under ordförandeskap av Harry Perborn, som var i besittning av stora kunskaper om hur ett kulturhistoriskt arbete skall bedrivas växte under 80-talet det museala fram i sådan omfattning och med så hög kvalitet att det tveklöst framstår som det bärande i museets verksamhet både idag och för lång tid framöver.



Harry Perborn framför Sjöström-tavlorna på museet i juni 1978. Foto Roland Stregfelt, HD-Foto.

Många utställningar och andra exponeringar byggdes också upp på 80-talet varjämte en mängd andra arrangemang anordnades både på museet och ute i samhället. Störst av alla var högtidlighållandet den 9 augusti 1988 av 200-årsminnet av ryssbranden 9-10 augusti 1788.

Viktigt forskningsarbete

För information till medlemmarna tillkom medlemsbladet 1984. Och som en följd av anvisningarna ”För insamling och bearbetning av material om Råå historia...” i Ruben Rausings andra donation till museiföreningen 1982 blev undertecknad av styrelsen utsedd att leda den framtida forsk-

ningen. Efter några år av enskild forskning blev strävan att engagera många medlemmar i detta viktiga arbete. Det kunde ske genom under åren 1987-91 anordnade 8 st studiecirkel med 132 deltagare som arbetade under ca 5.000 deltagartimmar. Därefter följde och pågår fortfarande egen forskning.

Och så bör de ord som Eric Råwall som styrelsens vice ordförande under 70-talet yttrade vid föreningsmöte i anslutning till museets flyttning till hamnplanen begrundas av alla: ”Låt museet nu ej bli något för enbart styrelsen utan låt det bli hela föreningens angelägenhet!”

Curt Persson

Det senaste decenniet

Vid ett besök på vårt museum av dåvarande intendenten för Wasamuseet, Klas Helmersson, skrev han i gästboken följande: ”För oss på Wasa är det stimulerande och hedrande att få samarbeta med ett museum, som är så fullt av tradition, entusiasm och kunskap som detta”. Rader som inte enbart leder till eftertanke utan även stimulerar till fortsatt aktivt arbete för vårt museum.

90-talet blev för museet en period av framåtblickande. I och med Kurt Björklunds erbjudande att överlåta sin båt ”Golden Lady” till museet under förutsättning att den kunde beredas plats inomhus, startade ett entusiastiskt arbete att ro denna utmaning i hamn.

Vi fick också tillgång till ett komplement till ”Golden Lady”, nämligen fiskebåten ”Jäntan”, byggd på Bernhard Påls-sons Båtvarv med Ålabodarna som första hemmahamn för att slutligen hamna i Hällevik på Listerlandet, varifrån vi förvärvade den.

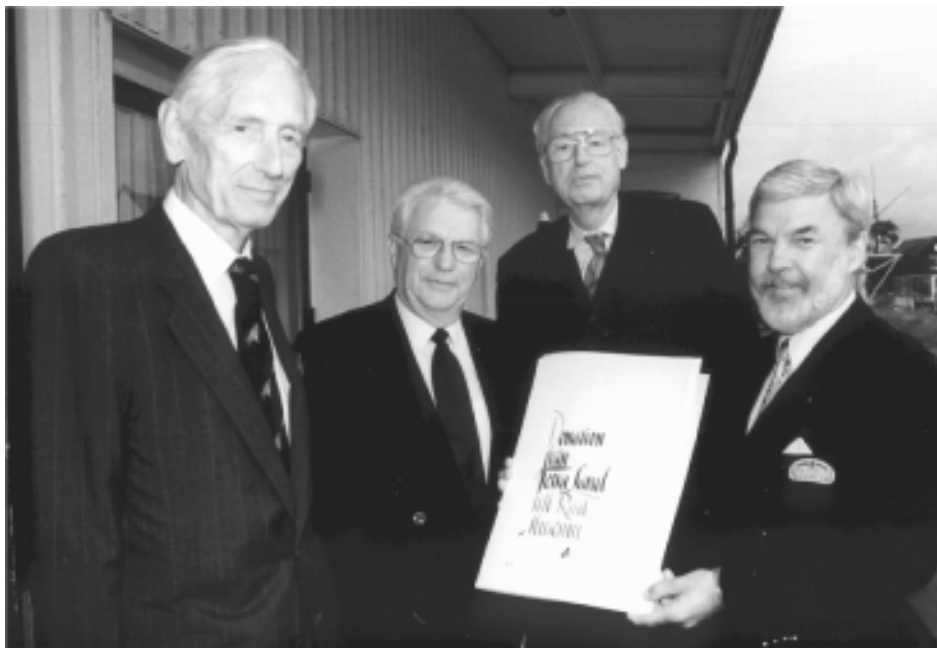
För att hysa dessa båda båtar påbörja-

des 1991 planeringen av en ny båthall, där vi på ett lämpligt sätt skulle kunna exponera både en nyare plastbåt känd från sina världsomseglingar och en äldre bruksbåt använd och sliten i fiskets tjänst med stark lokal anknytning.

Planerna tog form och resultatet blev en ändamålsenlig båthall och en ny övervåning på den befintliga byggnaden.

Byggkostnaden uppgick till 3.7 mkr, som finansierades med 1 mkr från Tetra Pak, 0.5 mkr från Helsingborgs Stad och resterande 2.2 mkr från företag och enskilda donatorer.

Första spadtaget togs på sensommaren 1995 och i juni 1996 var bygget färdigt. Under vinterhalvåret 96/97 hade museets jobbgång ett styvt arbete med inredningen bland annat lades ett trädäck över hela ytan i de två båtarnas vattenlinjenivå, och en del övriga föremål placerades ut. En rekonstruktion av akterskeppet på Fortunaskutan ”Svalandia” tillverkades och placerades på fondväggen som ett pampigt blickfång.



Gad och Hans Rausing överlämnar donationen på en miljon kronor i juni 1995 till Sven Backe och Ragnar Thornberg. Foto Örjan Kronvall.

Invigningen ägde rum den 3 maj 1997 och förrättades av Gad Rausing med hustru Birgit och kommunfullmäktigeledamoten Bertil Olsson.

Och snickarentusiasmen höll i sig. En fallfärdig styrhytt hittades i Gilleleje och transporterades till museet. Efter ett gediget renoveringsarbete stod en färdig fullt utrustad styrhytt till beskådande på Durken. Den kompletterades senare med en "byssa", det lilla köksutrymmet i en skuta. Från 2001 och framåt har vi haft ett antal större aktiviteter, som på ett utomordentligt sätt bidragit till att göra museet känt. Kjell Hanssons utställning "Den svenska färjetrafikens utveckling i norra Öresund" rönt stor uppskattning och bidrog till att många besökare flyttade tillbaka i tiden till de första seglatserna mellan Helsingborg och Helsingör.

En ny film kallad "Från Fiskeboderne ved Råå till Fiskebodarna på Råå" produ-

cerades av Bengt Persson och den beskriver fiskeläget Råås utveckling under flera sekler. Speaker i filmen är Hans Villius och filmen introducerades vid ett lunchparty på Marina Plaza för inbjudna gäster och ett offentligt föredrag på Kongresscenter i Helsingborg på kvällen. Vid båda tillfällena medverkade Hans Villius.



Hans Villius håller föredrag på Kongresscenter i september 2001.

Foto Bengt Persson.

2002 års utställning om ”Postbefordran till sjöss under 300 år” fick en pampig invigning med besök av postjakten ”Hiorten” med besättning i tidsenliga uniformer, uppvakad av både Sjöräddningens och Kustbevakningens fartyg, samt invigningstal av Kulturnämndens ordförande Rolf Tufveson och chefen på Marinmuseum i Karlskrona Per-Inge Lindqvist.

Senare under året hade vi en gemensam utställning på kajen nedanför Dunkers Kulturhus med Stadshistoriska Utställningen på Dunkers och Marinmuseum i Karlskrona under temat ”Bevara och levandegöra”.

2003 års utställning över Lurendrejar-tiden kompletterades i augusti med ett gemensamt arrangemang mellan museet och EFS-kyrkan, med aktiviteter både i kyrkan och på museet, som drog mycket folk och rönt stor uppskattning.

Under sommaren 2003 deltog vi också i en hembygdsgård på Fredriksdals Friluftsmuseum.

Den 30 augusti firade vi museets 70-årsjubileum med öppet hus på museet med många olika aktiviteter och kaffeservering.

Och nu har vi startat nästa utbyggnadsprojekt av museet för att bereda plats åt bland annat material erhållet från Bröderna Linds Motorverkstad. Men mer om detta på annan plats i tidningen.

Sist men inte minst är det synnerligen viktigt att notera att en sådan här krönika inte hade varit möjlig att skriva om inte vårt museum hade förfogat över en entusiastisk medarbetarstab, som på olika sätt medverkar till att göra stora insatser år efter år. **Alla dessa är vår ryggrad.**

Nils Pålsson och Sigvard Windfors



Glada ansikten i "Stuan" på Museets Dag 1998. Fr v Rut Olsson, Signhild Jonasson och Britta Björck. Foto Bengt Andersson.

Affärsverksamhet på Råå

Kvinnogruppen på Museet har så smått börjat kartlägga affärsverksamheten på Råå genom tiderna, syftande till en utställning - en nostalgitripp, om man så vill.

Köpenskap på Råå under 1800-talet var i mångt en ambulerande verksamhet. De då goda fiskefångsterna, som männen bärgade ur havet, tog ”kvingorna” i sina kyvor och travade iväg med till det fina folket i sta'n och till de burgna bönderna ”oppad lannet”. Med sig tillbaka hade de en och annan styver men mest tolvskillingar och understundom något smör och några ägg och kanske till och med en höna att dryga ut den enahanda fiskdieten med.

Lurendrejartiden

Under lurendrejartiden i mitten av 1800-talet hämtade rååfiskarna danskt brännvin över sundet i specialbyggda, snabbrodda snipor, hade hjälp av villiga händer hemmavid att landa den begärliga lasten och överlistade merendels de nitiska men inte lika företagsamma tullarna, som oftast drog det kortaste strået. Det torde vara allom välbekant, att historien - visserligen under andra former - dagligen upprepas.

En del av smuggelgodset - mestadels brännvin men även sidentyger - hade ”kvingorna” i kyvorna eller, när det gällde brännvinet, i svinablöror under kjortlarna, när de gick sta och sålde fisk. Det brända destillatet hade en strykande åtgång. En icke oansenlig del inmundigades emeller-

tid av rååborna själva - superiet var utbrett.

Men si då bröt väckelserörelsen ut och sedermera nykterhetsrörelsen. Fromma och nyktra rååbor kunde nu ägna sina krafter åt hederlig och framåtsyftande verksamhet - köpenskap till exempel.

Decauvillen underlättade fiskarhustrurnas vardag

Värt att nämna i sammanhanget kan vara decauvillejärnvägens tillkomst. Decauvillesystemet hade presenterats på världsutställningen i Paris 1889. En känd järnvägsbyggare, greve Fredrik Posse, anammade idén och initierade anläggandet av Helsingborg-Råå-Ramlösa järnväg, färdig 1891. Bland annat fiskarhustrurnas vardag underlättades betydligt, när de slapp att till fots bringa sina rejäla lass med fisk till kunderna i sta'n. Nu tog de ”decauvillen”.

I snart sagt varje hus fanns så småningom en liten butik. Den behövde inte ha någon stor omsättning för att föda sin innehavare - förnöjsamheten dåförtiden var stor. Det räckte med att man hade så att man redde sig.

Mycket har skrivits och även fotodokumenterats vad gäller de tidigare affärsrörelserna, om de generösa öppettiderna, om de tvivelaktiga köp/säljvillkoren och

Medlemsbeviset med nytt årskort bifogas detta nummer av Museitidningen. Utnyttja **blankettens ändringsuppgift** om du ändrat adress eller för annat meddelande. Ni kan också ringa Siv Olsson på tel 26 26 88.

Årsbetalande medlemmar betalar 100:- för år 2004. Ständiga medlemmar betalar givetvis ej någon avgift.

Vi tar tacksamt emot **bidrag till vår museitidning**. Använd gärna medlemsbevisets pg-blankett för inbetalningen.



Handelsföreningens aktiebrev från 1893.

inte minst om de färgstarka innehavarna.

Muntligen utbytes alltjämt gamla rååbor emellan månet minne från förr: "Minns Du Judith i Handelsföreningen och förresten har Du tillräckligt många år på nacken för att ha hunnit handla hos Kristina uppe på Värnen?"

Handelsföreningen

Vår lilla rundvandring börjar nere vid hamnen med Råå handelsförening, som hade startat sin verksamhet i Nedre Vårdshuset 1888. Bildandet av Råå Handelsförenings Aktiebolag 1893 gjorde rååbon i gemen till "aktieklippare". En aktie kostade 15

riksdaler. Verksamheten blomstrade och - kan man förmoda - på grund av utökad verksamhet gjordes en nyemission 1916. Vid detta senare tillfälle hade Råås egen boktryckare, Albert Björk, tryckt aktiebrev och kupongblad. Albert Björk hade som säte för sitt tryckeri i kombination med missionsbokhandel egna fastigheten på Rååvägen 20 - nuvarande "Trivas på Råå". I Handelsföreningen rådde - kan man minnas - en gemytlig

stämning. Att göra sina inköp var ett sätt att umgås. Man hade sina favoriter, när det gällde vem man ville bli expedierad av. Att vänta tills favoritexpediten var redo att tillgodose de egna behoven av livets nödtorft inkluderande en pratstund och en strut karameller, det var inga bekymmer - ordet stress fanns knappt i vokabulären.

Moster Hedvig på Skepparegatan

Hos moster Hedvig på Skepparegatan - så har det berättats - kunde man köpa hemmakokt knäck. Skolbarnen gick dit med sina utskrivna skolböcker för moster Hedvig att göra strutar av att hälla knäcksmes-



Expediterna på trappan till Handelsföreningen.

ten i. I gengäld kunde man så få – just det en knäck. Moster Hedvig var naturligtvis inte moster till alla. Men så tilltalade både barn och vuxna äldre, respektabla kvinnor fordomdags före ”tantandets” och definitivt före ”duandets” tidevarv.

Kristina och Bengta

Hos Kristina uppe på Värnen, i ett litet hus, som låg bakom nuvarande Rååvägen 21, kunde man handla såväl specerier som charkuterier. Den tillmötesgående och soliga Kristina drev den lilla affärsrörelsen tillsammans med sin mera korthuggna och surmulna syster Bengta. Att systrarnas efternamn var Olsson tog ingen någon notis om. Charkuteriavdelningen bestod av ett stort vitt fat med glaskupa över. Färska

charkuterivaror fick Kristina varje onsdag med paketspärnvagnen från ett företag i sta'n. På onsdagarna fick jag därför ibland som barn gå med min farmor till Kristina och handla bl.a. leverpastej.

Kristina och Bengta hade sin bostad i samma hus som affären. Några reglerade öppettider existerade inte. Saknade man något i hushållet, var det bara att knacka på hos Kristina. Hon stod till tjänst de flesta av dygnets timmar. En lördag under andra världskriget, 1939 eller 1940, saknade många råabor kaffe. Kunderna strömmade till. Affärerna gick lysande. Kristina sålde slut på hela sitt kaffelager. Kristina och Bengta hade ingen radio och hade således inte nåtts av TT-budskapet om införande av kafferansonerung med omedelbar verkan.



Kristina Olsson på Romare Stiftelse. Fotot taget strax före hennes död 1962.

Nelly Björk på Långgatan

Hos Nelly Björk, i hennes hemstickeri på Långgatan, kunde man beställa en sticketröja eller ett ylleliv efter egna mått. Hon stickade förstås även rååbornas strumpor och "förfotade", om man så önskade. Att förfota innebär, att den strumpfot, som var för sliten för att ytterligare stoppas (lagas), klipptes av och från strumpskäftet plockade man sedan upp maskor som grund för att sticka en ny strumpfot. Spar-samhet var en dygd och mera än så - en nödvändighet.

Se där några enstaka, enkla exempel på köpenskap på Råå förr i tiden.

Kerstin Jönsson



Nelly Björk i dörren till sin affär på Långgatan 1.

Oäktingen som blev välbärgad sjökaptен och juvelerare i Amerika

Den 14 april 1834 föds på Råå ett gossebarn som i dopboken får noteringen “oä”, oäkta, och ges namnet Petter.

Fadern är okänd. Hans mor, Johanna Jönsdotter, är sondotter till Kierstina Gustafsdotter och Nils Nilsson på Råå nr 3. Kierstinas far var ryttaren Gustav Kruse. Johanna tillhör alltså det som kommit att kallas Krusesläkten.

Han fick Andersson som sitt efternamn, men vem Anders var vet vi alltså inte. Petter föddes på Råå nr 7 vilket motsvarar dagens Patrullgatan 2.

Enligt tidens skick och bruk, vad gäller kyrkoböckerna, kom detta “oä” att följa Petter genom hans liv i Sverige. Att vara född som oäkta innebär mycket låg status. Hans liv kan inte ha varit lätt, och hans framtidsutsikter kan inte heller ha varit särskilt ljusa.

Och detta “oä” förföljde honom. När han 1849 som femtonåring flyttade till Bårslöv för att arbeta som dräng, skriver prästen i flyttningsbetyget “*Oäkta gossen Petter*”.

Johanna får ytterligare 3 barn, alla oäkta. Gemensamt kan säjas att alla har trovärdiga och aktade personer på Råå som dopvittnen. Alla, utom yngste sonen Janne, får efternamnet Andersson. Janne får efternamnet Olsson, kanske för att hans gudfar hette Ola. Janne blir fiskare och hans son blir en känd sjökaptен på Råå.

Johanna verkar att ha tagit sig fram ganska hyggligt. Hon flyttar inte särdeles ofta, och slutar sina dagar på Råå

nr 1. Men man kan väl ana att familjens status nog inte var särskilt hög, och att livet inte var så lätt.

Petter beslutar sig för att emigrera

Är det den här situationen, och kanske också att det inte var så lätt att få arbete, som gör att han beslutar sig för att emigrera? Enligt husförhörslängden för Råå Leje “*flyttar han till utriket den 11 april 1853*”.

Det står inte vart han flyttar, för han tar inte ut något flyttningsbetyg. Var det för att historien från flytten till Bårslöv inte skulle upprepa sig, att han skulle slippa få med sig stämpeln “oä”?

Hur vet vi att han kom till Amerika?

Till Råå Museum kom det ett e-mail från Katherine “Kathy” Leslie Rogers i New Orleans. Hon frågade om vi känner till en person, född på Råå 1834, som hette Peter Sidney Anderson. Tack vare Elsa Olsson och hennes forskning kunde vi hitta honom i museets släktdatabas.



Peter Sidney Andersson någon gång i slutet av 1800-talet.

Oäkta gossen Petter blir Peter Sidney Anderson

Peter Anderson, med ett t i Peter och med tillnamnet Sidney, var Kathys

mormors far.

Han tog sig väl fram i Amerika. I handlingarna finner Katherine honom första gången i Tampa, Florida, den 2 juli 1875. Han var då gift och välbärgad sjökapten. Och hade råd att låta sig avporträtteras.

Hur nådde han denna position?

Kathys mor Argentine Emelia Black, Peters barnbarn, fann en dödsruna över sin morfar i New Orleans i tidningen Times Picayune Newspaper. Här kan vi bland annat läsa att han som 19-åring kom till Galveston, Texas. Här stannade han några år innan han flyttade till New Orleans, som blev hans hemstad i över 60 år.

Tar värvning

Fram till utbrottet av Nordamerikanska inbördeskriget 1861 var han sjöman. Då tog han värvning i Sydstatsarmen och tjänstgjorde vid Fort Morgan vid inloppet till Mobile Bay, Alabama, platsen som gav skydd för många krigsfartyg under kriget.



Karta ur Nordisk Familjebok.



Fartyg på redden utanför New Orleans, omkring 1900.

Blir sjökaptan

Efter kriget blir han befälhavare på passagerareångaren *Camelia* som gick mellan New Orleans, Louisiana, Bay St. Louis, Mississippi och Biloxi, Mississippi.

Peters första äktenskap

I Tampa, Florida, träffar Peter Anna Eliza Ferris, född den 18 juni 1841 i Tampa. Hennes far, överste William G. Ferris, var en förmögen köpman. Hennes bror, Josiah, var också köpman och dessutom skeppsredare.

Den 7 februari 1875 gifter Anna och Peter sig i Tampa. Best man är köpmannen och kaptenen John Miller. Men han är också skeppsredare och startar i Tampa Floridas första skeppsvarv. Han och Peter måste ha varit nära vänner eftersom John blir hans best man, för som seden var vid den tiden i

amerikanska södern var det annars någon nära släkting som skulle vara best man.

Den nära vänskapen kan kanske förklaras av att John Millers bakgrund var mycket lik Peters. John, född 1834 i Norge, seglade som "cabin boy" till Quebec när han var 11 år. Var det på det sättet som Peter också tog sig till Amerika?

Med Anna får Peter fyra barn. Men Anna dör redan 1886 i New Orleans där de hade bosatt sig.

Peters andra gifte

Den 17 april 1890 gifter sig Peter med Emila Othelia Elizabeth Roder, född i New Orleans 1854. Här etablerar han sig som juvelerare. Också här blir han framgångsrik. Flera av hans smycken finns kvar i släkten. Paret får 3 barn. Det äldsta, Argentine Maria född 1892,

är Kathys mormor. De bor på en adress som givit namn åt en klassisk dixielandslåt: *So. Rampart Street Parade*. Peters fru Emila dör 1907.



Argentine Maria Anderson 3 år.

Argentine Maria gifter sig med Harry Archibald Black, virkeshandlare född 1887 i Gretna, USA. Under en affärsresa 1948 blir han mördad vid ett besök på ett sågverk i Nicaragua. De får ett barn, Argentine Emelia, "Mimi".

Tredje generationen



Argentine Emelia, "Mimi", april 2003

"Mimi" skaffar sig en akademisk utbildning och är nu pensionerad lärare i konst och konstnär. Hon föddes 1919 i New Orleans och gifte sig 1947 med John "Jack" A Fisher, psykolog född 1923 i Morgan Jacksonville.

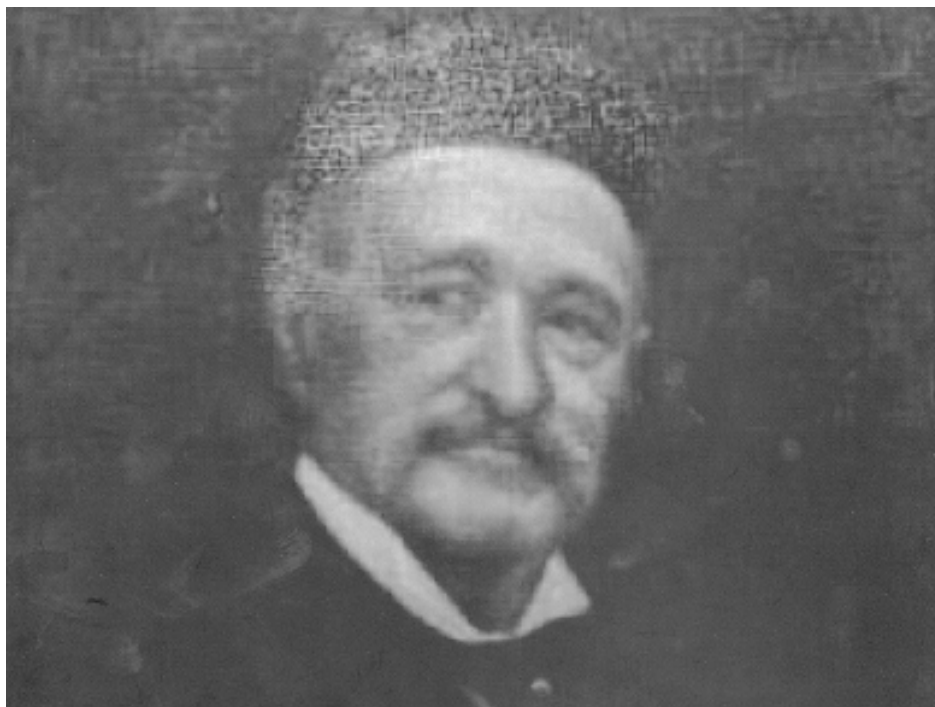
Han var löjtnant i 4:de infanteridivisionen under 2:a världskriget. Han sårades och hamnade med sin pluton bakom fiendens linjer men kommer lyckligt till rätta. För detta får han utmärkelserna "The Silver Star" och "The Purple Heart". De får fem barn varav Kathy är tredje barnet född 1950.

Fjärde generationen



Katherine Leslie Fischer

Det är alltså Kathys idoga forskning som gjort denna artikel möjlig. Hon är nu gift med Kirk Patrik Rogers. Han är utbildad svetsare och driver en kraftodling. Via arbete inom The Blue Cross och på kontor inom oljefälten har hon nu fått möjlighet att utveckla sig inom sitt stora intresseområde, fotografi.



Peter på äldre dar. Oljemålning i Katherines ägo.

Peter Sidney Anderson blev inte bara en välbärgad man i sitt nya hemland

Peter drev sin juvelerarfirma i mer än 40 år och sågs som en hederlig affärsman. Han var också framgångsrik i samhällets sociala liv. Han nådde en hög rang som frimurare i New Orleans. Hans liv till sjöss inspirerade honom att bli aktiv seglare. Säkert har också hans bakgrund på Råå bidragit, där han, som alla andra unga "pågar", nere vid hamnen såg fartygen och hörde om det spännande livet till sjöss. Om han dessutom var med ute på fiske berättar inte böckerna.

Han var under många år medlem i South Yacht Club. Däremot var han inte politiskt intresserad.

Peters ättlingar av idag från hans andra äktenskap



Detta är Peters ättlingar från hans andra gifte, fotograferade 1999. Överst Emelia, Claire, Kathy och John.

Underst: Mary, farmor Helen Fischer och Liz.

Så slutade sagan om Johanna Jönsdotters son lyckligt, långt från den plats där han fick stämpeln oäkta



Porträttet av Johanna Jönsdotter.



Peters gravmonument i New Orleans.

I vårt sökande efter ättlingar till Johanna Jönsdotter inträffar något oväntat, ja sensationellt. En av hennes ättlingar har ett porträtt av Johanna, av allt att döma gjort några år före hennes död den 1 mars 1876.

Att det gick bra för Peter vet vi. Hans gravmonument bekräftar ju detta. Men hur gick det för Johannas andra tre barn? Janne blev fiskare och hans ättlingar har kunnat spåras.

Men hur gick det för:

Ola, född 10 april 1825

Pernilla, född 4 december 1841

Är det någon bland läsarna som vet något om dem?

Bengt Persson

MUSEITIDNINGEN

Redaktör: Åsa Rausing-Roos
Näckroskatan 2
252 71 Råå
Tel 042-26 03 34

I redaktionen:
Sigvard Windfors
Ragnar Thornberg
Cal Åström

Plockefisk

Nedanstående recept på "fisk på järn eller plockefisk" har vi fått av Nils Pålsson som försäkrar att rätten trots sin barbariska apparition är "toppengod". Detta recept är tänkt att användas dagen efter att Du avnjutit en god middag med kokt torsk.

De rester som skall användas är torsken, potatisen och såsen. Efter att ha avnjutit måltiden rensar man torsken från ben och skinn medan den fortfarande är varm. (Det är betydligt svårare att rensa den kall).

Nästa dag tar Du fram den rensade torsken, som blandas med potatisen. Potatisen skall skäras i småbitar. Stekjärnet tages fram och Du steker ett antal bitar fläsk. Även bacon kan användas. Plocka upp fläsket efter stekningen och håll det varmt. Blandningen av fisk och potatis lägges på järnet där det finns fett efter fläskstekningen. Vid behov tillsättes matfett eller smör.

Blandningen skall nästan brännas så det uppstår en skorpa. Med stekspaden vänds de bruna delarna uppåt så att så mycket som möjligt blir lite brunbränt. Under tiden värmes senapssåsen. Sedan blandningen och fläsket serverats på tallriken hälls senapssåsen över plockefisken.

Smaklig måltid!

RÅÅ MUSEUM FÖR FISKE OCH SJÖFART GRUNDAT 1933

Hamnplan, 252 70 Råå, Tel 042-26 11 31, Postgiro 64 48 36-9

Mail: raa.museum@swipnet.se Web: home.swipnet.se/raamuseum

Museet öppet under vinterhalvåret onsdagar 17-20, stängt i december.

Öppet för grupper efter tidsbeställning hos Siv Olsson, tel 042-262688.

Entre 30:- Grupper 20:- Extra avgift för guidning.

Årsmötet äger rum tisdagen den 23 mars 2004



FöreningsSparbanken stöder

